

Вызначце націскныя склады ў выдзеленых словах. Спішыце адзін сказ на выбар.

228. Прачытайце верш. Кім уяўляе сябе дзяўчынка, калі гуляе з лялькамі?

Наша (Ю/ю)ля — гаспадыня.
Не, вячэра не астыне!
Лялек садзіць ля стала,
бо вячэраць ім пара.

Т. Мушынская.

Спішыце. Пастаўце націск у словах.

Галосныя гукі [о], [э] — [а].
Правапіс слоў з літарамі о, э — а

229. Прачытайце пары слоў.

жо́луд — жалуды́

ко́лас — каласы́

бо́б — бабы́

рэ́кі — рака́

це́ны — цана́

стрэ́лы — страла́

Назавіце націскныя склады. Якія галосныя гукі вымаўляюцца пад націскам у выдзеленых складах? Якія галосныя гукі вымаўляюцца замест іх у ненаціскных складах?

У беларускай мове літары **о, э** пішуцца ў націскных складах. У ненаціскных складах замест іх пішацца **а**: *мо́ст — масть, стрэ́хі — страхá*.

230. Разгледзьце схему на форзацы. З апорай на яе раскажыце правіла правапісу слоў з літарамі **о, э — а**.

Прыдумайце і намалюйце сваю схему або малюнак, якія дапамагаюць запомніць правапіс **о, э — а**.

231. Прачытайце словы. Вызначце ў іх націскныя склады. Раствлумачце, якія літары трэба ўставіць у словы.

Дом — д..мы, д..мік.

Дрэва — др..ўца, др..ўляны.

Гара — г..рка, г..рысты.

Спішыце, падкрэсліце літары, якія ўставілі.

232. Прачытайце. Што здарылася з Рыгоркам? Чаму Жэню і Рому можна назваць сапраўднымі сябрамі?

Рыгорка хворы. Сумна хварэць: ні з татам на рэчку, ні з сябрамі на горку нельга пайсці. А гара каля ракі высокая і снежная! Хлопчыкі з самага ранку там катаюцца.

Выглянуў Рыгорка ў акно. А там — снегавік! Усміхнуўся хлопчык. Гэта сябры Жэня і Рома зляпілі яму снегавіка.

Выпішыце выдзеленыя словы. Вызначце ў іх націскныя склады. Раствлумачце правапіс літар **о, э — а**.

Рм Раскажыце, як вы клапаціцеся пра сяброў.

233. Прачытайце. Змяніце словы ў дужках так, як патрабуе сэнс. Пастаўце націск у гэтых словах. Раствлумачце, чаму змяніліся галосныя.

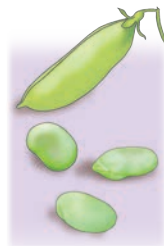
Зімой (*рака́*) пакрываюцца лёдам.
Дзеці катаюцца на санках з (*го́ры*).

Спішыце адзін сказ на выбар.

234. Прачытайце скорогаворку.

Б..б ды б..б — два б..бы,
а яшчэ б..б — тры б..бы.

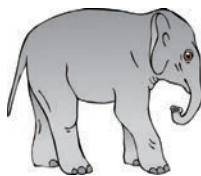
Спішыце. Устаўце замест кропак **о** або **а**.

235. Прачытайце. Раствумачце напісанне літар **о, э — а ў** выдзеленых словах.

Я пусціўся ў **скокі** — бачу:
дзеваць **хлопцаў** «Бульбу» скачуць.
Э. Агняцвет.

Змяніце словы так, каб замест **о** стала **а**.
Пра якую «Бульбу» ідзе размова ў вершы?
Якія яшчэ танцы вы ведаеце?

РМ 236. Прачытайце. Дапоўніце сказы патрэбнымі словамі па ўзоры.

Слон вялікі, а ... маленькае.

Воўк вялікі, а ... маленькае.

Лось вялікі, а ... маленькае.

Кот вялікі, а ... маленькае.

С л о в ы д л я д а в е д к і: *сланяня, вайчаня, ласяня, кацяня.*

У з о р. *Слон вялікі, а сланяня маленькае.*

Запішыце два сказы на выбар. Раствумачце ў словах напісанне літар **о**, **а**. Вусна прыдумайце свае сказы.

237. Прачытайце. Колькі кацянят заскакала ў танцы? Як вы думаеце, на які беларускі танец падобны «Кашачок»?

К..шка грае на раялі,
к..цяняты заск..калі:

восем лапак ск..к ды ск..к —
слаўны танец «Кашачок».

Н. Галіноўская.

Вызначце месца націску ў словах з прапушчанымі літарамі. Выпішыце гэтыя словы, устаўце замест кропак літару **о** або **а**.

238. Прачытайце тэкст. Якія літары трэба ўставіць у словы? Раствлумачце іх напісанне.

У лесе пачуўся тр..ск. Гэта тр..шчаць галіны пад капытамі л..ся. Л..сь — лясны волат, а нікога не крыўдзіць. Р..гі л..сіныя нібы карона. (*У. Ягоўдзік.*)

Спішыце два апошнія сказы. Падкрэсліце літары, якія ўставілі.

239. Прачытайце скорагаворку. Навучыцеся правільна вымаўляць яе.

В..ўк в..ўчання авечак браць вучыць.

Як называюць дзіцянё авечкі?

Назавіце літары, якія прапушчаны ў словах. Спішыце, растлумачце іх правапіс.

240. Прачытайце верш. Кім марыць стаць хлопчык? Чым вы хочаце займацца, калі вырасцеце?

Я малюю матроску
і кашулю ў пал..ску,
бесказырку, ззаду стужкі,
на іх — якары, як птушкі,
карабель, у хвалях м..ра.
Падрасту і стану ск..ра
я сапраўдным м..раком —
і пакіну р..дны д..м.

Н. Галіноўская.

Выпішыце выдзеленыя словы. Устаўце патрэбныя літары, растлумачце іх напісанне.

241. Прачытайце скорагаворку. Што робіць тачыльшчык?

Тачыльшчык

Тачу, тачу, абточваю,
начыста заточваю,
канцы з канцамі сточваю.

Васіль Вітка.

Растлумачце напісанне выдзеленых літар.

242. Дапоўніце сказы патрэбнымі словамі. Рас-
тлумачце іх напісанне.

Пчолы паляцелі ў вулей. села на
кветку.

Совы жывуць у лесе. — начная
птушка.

Козы пасвяцца на лузе. дае
малако.

Запішыце сказы, якія дапоўнілі словамі, пад
дыктоўку.

243. Прачытайце словы. Рас-
тлумачце, якія лі-
тары трэба ўставіць у іх.

уч..ра – уч..рашні

Дапоўніце патрэбнымі словамі сказы.

... настаўніца і вучні наведалі лялечны
тэатр. ... паход вельмі спадабаўся дзецям.

Запішыце першы сказ. У слоўніковым слове
падкрэсліце літару ненаціскага галоснага гука.

244. Прачытайце. Раствлумачце, якія літары трэба ўставіць у словы. Спішыце.

Кожная с..сна свайму б..ру песню спявае.
З р..днага б..ку і в..рона мілая.

245. Прачытайце словы. Раствлумачце, якія літары трэба ўставіць на месцы пропускаў.

Галава — гал..ўка, гал..ўны ўбор; вочы — в..чкі, в..чаняты; шчокі — шч..чкі, шч..ка; дрэва — др..ўца, др..ўляны стол.

Спішыце словы, у якія ўстаўлялі літары. Абзначце націск у іх.

Рм Назавіце вядомыя вам галаўныя ўборы.

246. Прачытайце верш. Як мама-кошка ставіцца да сваіх кацянят? Якія словы падказалі вам гэта?

К..цянятак к..шка мыла.
Без мачалкі і без мыла,
без шампуню, ручніка —
з дапам..гай языка,

цёплага, пяшчотнага,
крышачку вільготнага.

Н. Галіноўская.

пяшчотны — ласкавы
вільготны — мокры

Раствлумачце напісанне прапушчаных літар у словах.

247. Дапоўніце сказы патрэбнымі словамі.
Раствлумачце іх напісанне.

1. У Аленкі доўгая .

2. Мама расчасала дачушцы валасы

і запляла ў .

3. трапіла ў цэль.

4. Кветкі цыбулі падобныя на .

Запішыце два сказы на выбар.

248. Спішыце, устаўляючы ў словы патрэбныя літары.

Р..спубліка Беларусь — р..спубліканскі суботнік;

т..атр — т..атральная афіша.

Што змяшчаецца на тэатральнай афішы?

Для чаго арганізоўваецца рэспубліканскі суботнік? Калі ён звычайна праводзіцца? Пры неабходнасці запытайцеся пра гэта ў бацькоў.

249. Прачытайце верш. Як смоўж ратуецца ад небяспекі?

Расцягнуўся ўздоўж
сцежкі вузкай смоўж.
Д..м ён н..сіць на спіне,
і як хто яго кране,
смо..ж адразу — у д..мок,
дзверы — на замок.

В. Інатава.

Спішыце другі сказ, устаўляючы ў словы патрэбныя літары. Раствлумачце іх напісанне.